Vergaderjaar 2026-2027

23 432 De situatie in het Midden-Oosten

G **VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG**
Vastgesteld 6 november 2026

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking[1] heeft schriftelijk overleg gevoerd met de minister van Buitenlandse Zaken over **tijdelijk sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen.** Bijgaand brengt de commissie hiervan verslag uit. Dit verslag bestaat uit:

- De uitgaande brief van 30 september 2026.
- De antwoordbrief van 6 november 2026.

De waarnemend griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,

Dieudonné

[1] Samenstelling:
Van Apeldoorn (SP), Bakker-Klein (CDA), Van Ballekom (VVD), Beukering (Fractie-Beukering), Van Bijsterveld (JA21), Griffioen (D66), Crone (PRO), Dessing (FVD) (ondervoorzitter), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Goossen (BBB), Van der Goot (OPNL), Hartog (Volt), Huizinga-Heringa (CU) (ondervoorzitter), Karimi (PRO), Marquart Scholtz (BBB), Martens (PRO), Moonen (D66), Nicolaï (PvdD), Petersen (VVD) (voorzitter), Van Rooijen (50PLUS), Roovers (PRO), Van de Sanden (fractie-Van de Sanden), Van Strien (PVV), Thijssen (PRO), Van Toorenburg (CDA), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), Vogels (VVD), De Vries (SGP), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de minister van Buitenlandse Zaken

Den Haag, 30 september 2026

De leden van de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief[2] van 21 juli 2026 inzake de publicatie van het Tijdelijk sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden. De leden van de fracties van **BBB**, **JA21**, **SP** en het lid van de **Fractie-Beukering** hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen.
De leden van de fracties van **PRO**, **Volt** en het lid van de **Fractie-Visseren-Hamakers** sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de SP-fractie. De leden van de **BBB**-fractie sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de fracties van JA21 en de Fractie-Beukering. De leden van de fractie van de **PVV** sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de fracties van BBB, JA21 en de Fractie-Beukering. Het lid van de **Fractie-Beukering** sluit zich aan bij de vragen van de leden van de BBB-fractie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie
De leden van de fractie van BBB hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 21 juli 2026 die u naar beide Kamers hebt gestuurd inzake het Besluit van 13 juli 2026, houdende tijdelijke economische beperkingen voor goederen uit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden (Tijdelijk sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden), dat op 22 september 2026 in werking treedt. De leden hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen.

1. In de lijst van 136 vragen en antwoorden naar aanleiding van bedoeld Tijdelijk sanctiebesluit stelt u in antwoord 14[3] dat een compensatiemechanisme geen deel uitmaakt van de nationale maatregel en dat dit ook niet gebruikelijk is bij sanctiemaatregelen. Mede gelet op vraag 15, die betrekking heeft op de gevolgen voor particulieren die al goederen in bezit hebben die onder de maatregel vallen, begrijpen de leden dat compensatie vermeld in vraag 14 betrekking heeft op verkopers van de gewraakte goederen in Nederland. De belangrijkste leverancier van bedoelde goederen is het Israël Producten Centrum in Nijkerk. Volgens berichtgeving van het Centrum maken de getroffen goederen een belangrijk deel uit van het assortiment van het IPC en zal het verkoopverbod – voor specifieke wijnen, parfum, tahin en halva - leiden tot een omzetverlies van zo'n 10 tot 20 procent[4]; ook de aanwezige niet verkochte voorraad wordt onverkoopbaar.
   De aan het woord zijnde leden merken op dat het tijdelijk sanctiebesluit met grote snelheid is ingevoerd: het advies van de Raad van State werd ontvangen

[2] *Kamerstukken I*, 2025-2026, 23432, F.
[3] *Kamerstukken II*, 2025-2026, 23432, nr. 774, p.4.
[4] AD, 'Nijkerkse importeur vangt bot bij rechter over invoerverbod op producten uit illegale Israëlische nederzettingen', 16 september 2026, https://www.ad.nl/nijkerk/nijkerkse-importeur-vangt-bot-bij-rechter-over-invoerverbod-op-producten-uit-illegale-israelische-nederzettingen~aa2d9396/.

op 24 juni, vaststelling van het besluit volgde op 13 juli en publicatie op 21 juli 2026, waarbij naar de opvatting van de leden de kritiek van de Raad (geen internetconsultatie, onvoldoende toelichting handhaafbaarheid) werd genegeerd.

Anders dan bij de wetgeving met betrekking tot het vuurwerkverbod, die geruime tijd in beslag nam en een compensatieregeling kent, konden leveranciers van gesanctioneerde producten zich volgens de leden van de BBB-fractie niet goed voorbereiden op de gevolgen die dit verkoopverbod voor hun had, met financiële schade als direct gevolg (onverkochte voorraad en toekomstig omzetverlies). Daardoor worden zij onevenredig hard getroffen. Op basis hiervan geven deze leden u in overweging alsnog maatregelen te treffen om deze schade te compenseren.

2. In vraag 24[5] wordt gewag gemaakt van de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA)-definitie van antisemitisme: “Met twee maten meten, in die zin dat van de Staat Israël een bepaald gedrag wordt geëist dat niet van andere democratische naties wordt verwacht of verlangd”. Het kabinet verwerpt de suggestie dat sprake zou zijn van antisemitisme.
Ofschoon de leden niet twijfelen aan de oprechtheid van het antwoord van het kabinet vragen zij u het sanctiebesluit te willen heroverwegen nu eenzijdige sancties tegen Israël, hoe ook wellicht terecht bezien vanuit internationaalrechtelijke verplichtingen, volgens hen bijdragen aan het zo door Israëls vijanden gewenste beeld van een geïsoleerde en geboycotte staat en leiden tot (verdere) demonisering – en dus verzwakking - van de enige vrije en democratische staat in het hele Midden-Oosten.
In dit verband vragen deze leden u inzichtelijk te maken waarom bij een democratische bevriende mogendheid dit soort sanctie wel wordt toegepast maar bij een andere – zij het niet-democratische – bevriende staat als communistisch China geen sancties worden getroffen, terwijl China volgens hen in de provincie Xinjiang circa een miljoen Oeigoeren in “heropvoedingskampen” gevangenhoudt en tegen hen op grote schaal misdrijven tegen de menselijkheid begaat (voornoemde leden verwijzen naar onder andere rapporten van Amnesty International en Human Rights Watch). Deelt u het oordeel van de leden van de BBB-fractie dat hier sprake is van met twee maten meten? En zo nee, waarom niet?

3. In de vragen 54 en 55[6] gaat het over schade voor Palestijnse families en de Palestijnse economie en in uw antwoorden lezen de leden van de BBB-fractie dat die schade op de koop wordt toegenomen. In de praktijk valt te verwachten dat niet alleen Israëlische bedrijven zullen worden geraakt, maar ook Palestijnen die van die bedrijven afhankelijk zijn voor hun levensonderhoud, aldus deze leden. Ook menen zij dat praktische samenwerking tussen Israëliërs en Palestijnen door de sanctiemaatregel bemoeilijkt wordt. Bent u het met deze leden eens dat juist zulke samenwerking tussen Israëliërs en Palestijnen de angel uit het conflict kan halen, en zo nee, waarom niet? Bent u

[5] *Kamerstukken II*, 2025-2026, 23432, nr. 774, p.6.
[6] *Kamerstukken II*, 2025-2026, 23432, nr. 774, p.14.

voornemens bij gebleken financiële schade geleden door Palestijnse werknemers van de betrokken bedrijven hen financieel te compenseren?

4. In antwoord op vraag 66[7] stelt u dat voortdurende druk op Israël nodig is voor het realiseren van een gedragsverandering, met name als het gaat om de humanitaire situatie in onder andere Gaza. Bent u evenwel bekend met het rapport[8] van the Coordinator of Government Activities in the Territories (COGAT) van 15 december 2025, waarin deze instantie wat zij ziet als leugens van Hamas over uithongering et cetera weerlegt en waarin cijfers worden gegeven van de in de ogen van deze leden enorme humanitaire hulp die door Israël wordt verleend?
   Hoe rijmt u die gegevens met de beweerdelijke slechte humanitaire situatie in Gaza? Hoe beziet u deze hulp vergeleken met de in de ogen van deze leden minimale of geheel afwezige hulp door omliggende Arabische landen?
   In de laatste regels van uw antwoord op vraag 66 worden gewelddadige kolonisten en hun organisaties, en Hamas en Palestinian Islamic Jihad in één zin genoemd. De leden van de BBB-fractie zijn van mening dat met deze nevenstelling op zijn minst de schijn wordt gewekt dat het (in hun ogen sporadische) geweld door kolonisten te vergelijken valt met het voortdurende moorddadige antisemitische geweld van die twee Palestijnse terreurorganisaties. Deelt u deze mening? En zo nee, waarom niet?

5. De Afdeling advisering van de Raad van State verzocht in haar advies om nadere toelichting van de keuze om af te zien van een internetconsulatie.[9] In het nader rapport inzake het ontwerp van een algemene maatregel van bestuur houdende tijdelijke economische beperkingen voor het tegengaan van het in stand houden van de onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden[10] onderschrijft u het belang van het inwinnen van verschillende perspectieven middels een internetconsultatie. De regering meent de juiste balans te hebben gevonden tussen participatie en slagkracht door het organiseren van gerichte inbreng door Douane, FIOD en OM, alle opsporingsinstanties (p.8).
   Deze leden vragen u of deze bevraging, die zich immers voornamelijk richt op handhaving van het sanctiebesluit, beantwoordt aan het doel van een internetconsultatie, namelijk het kunnen meewegen van andere perspectieven uit de samenleving, zoals ook de Afdeling Advisering opmerkt. In dit verband vragen zij u wat dan wel de grote spoed rechtvaardigt waarmee deze sanctiemaatregel is getroffen.

6. Nederland hecht zeer aan samenwerking binnen het verband van de Europese Unie. Tussen de EU-lidstaten kon geen unanimiteit worden bereikt over een sanctiemaatregel als thans door Nederland getroffen. Ondanks dat veel beleden

---

[7] *Kamerstukken II*, 2025-2026, 23432, nr. 774, p.16.
[8] Aid to Gaza: Common misleading claims vs. facts, The Coordinator of Government Activities in the Territories (COGAT) (2025) exposing-the-gaza-aid-disinformation-cycle.pdf.
[9] Tijdelijk sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden. | Raad van State.
[10] *Kamerstukken I/II*, 2025/2026, 23432, 772.

belang gehecht aan EU-samenwerking heeft Nederland nu eigenstandig deze maatregel ingevoerd. Speelt hier (weer) mee de wens om als Nederland vooral voorop te lopen en een “gidsland” te zijn, vragen de leden van de BBB-fractie? Acht u dit een blijk van verstandige en bedachtzame politieke actie? Is hier sprake van politiek activisme, zo vragen deze leden?

7. Het kabinet plaatst deze maatregel in het kader van een streven naar een tweestatenoplossing. Deze leden van de BBB-fractie zijn van mening dat zo’n oplossing een illusie is en dat die gedachte door Hamas op 7 oktober 2023 voor langere tijd bloedig om zeep is geholpen. Deelt u deze mening en zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie verwelkomen het Tijdelijk sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden. Met dit besluit gaat de regering eindelijk over tot bindende maatregelen om te voorkomen dat bepaalde Nederlandse economische activiteiten bijdragen aan de instandhouding van onrechtmatige nederzettingen. Deze stap is noodzakelijk volgens de leden van de SP-fractie, maar komt wat hen betreft te laat. Bovendien kan dit besluit in hun ogen niet het eindpunt zijn.

De regering stelt in de nota van toelichting zelf dat aanvullende maatregelen en aanpassing van het huidige Nederlandse beleidskader gerechtvaardigd zijn.[11] Zij wijst daarbij onder meer op de verdere uitbreiding van onrechtmatige nederzettingen, de ontwikkelingen rond het E1-gebied en stappen richting annexatie van delen van de Westelijke Jordaanoever. Tegen die achtergrond hebben voornoemde leden enkele vragen over welke verdere stappen u bereid bent te zetten.

1. De leden van de SP-fractie constateren dat het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Canada recent hebben aangekondigd nationale maatregelen te zullen treffen om de handel in goederen uit onrechtmatige Israëlische nederzettingen te verbieden en gerichte maatregelen te treffen tegen degenen die deze nederzettingen faciliteren of daarvan profiteren.[12] Het Verenigd Koninkrijk heeft daarnaast aangekondigd gerichte maatregelen te treffen tegen personen en bedrijven die de uitbreiding van deze nederzettingen ondersteunen, faciliteren of daarvan profiteren, waaronder door het leveren van diensten op het gebied van bouw, infrastructuur, financiering en vastgoed. [13] Ook heeft het Verenigd Koninkrijk aangekondigd het adverteren en promoten van grond en vastgoed in onrechtmatige nederzettingen te verbieden. Bent u bekend met deze aangekondigde maatregelen en kunt u aangeven hoe u deze beoordeelt?
2. Deze leden ontvangen graag een uiteenzetting van in hoeverre deze bovengenoemde maatregelen verder gaan dan het Nederlandse sanctiebesluit. Welke van deze maatregelen vallen op dit moment niet onder het Nederlandse sanctiebesluit?

---

[11] *Kamerstukken II*, 2025-2026, 23432, nr. 749, p.8.
[12] VK, Frankrijk en Canada komen met importverbod voor goederen uit nederzettingen Westoever
[13] https://www.gov.uk/government/speeches/foreign-secretary-oral-statement-on-israel-palestine

3. Hebt u onderzocht op welke juridische grondslag met name de Britse aanpak wordt vormgegeven en in hoeverre onderdelen daarvan ook door Nederland zouden kunnen worden toegepast? Kunt u daarbij aangeven welke ruimte Nederland binnen de Europese regels heeft om zelfstandig vergelijkbare maatregelen te treffen, waar deze regels daaraan grenzen stellen en welke maatregelen Nederland geheel zelfstandig kan nemen.
4. U schrijft in de nota van toelichting dat voor goederenexport naar de onrechtmatige nederzettingen het bestaande ontmoedigingsbeleid blijft gelden. Graag ontvangen deze leden een toelichting waarom voor goederen afkomstig uit deze nederzettingen bindende maatregelen worden getroffen, terwijl voor goederen die naar deze nederzettingen worden uitgevoerd wordt volstaan met ontmoediging? Ziet u mogelijkheden om ook ten aanzien van deze goederenexport bindende maatregelen te treffen?
5. De Tweede Kamer heeft op 8 september 2026 de motie-Dobbe c.s. aangenomen, waarin de regering wordt verzocht aan te dringen op spoedige en stevige EU-maatregelen tegen Israël indien het E1-project wordt voortgezet en, als maatregelen door de EU uitblijven, met gelijkgestemde landen maatregelen te nemen.[14] Deze leden vragen u concreet uiteen te zetten hoe u voornemens bent uitvoering te geven aan deze motie. Welke maatregelen overweegt u in EU-verband en welke maatregelen zouden volgens u samen met gelijkgestemde landen kunnen worden genomen indien op EU-niveau onvoldoende steun wordt gevonden? Kijkt u hierbij ook naar de sancties die recent door het Verenigd Koninkrijk zijn aangenomen, zoals hierboven beschreven?
6. In de motie-Dobbe c.s. wordt geconstateerd dat de aanbestedingsprocedure voor het E1-project op 29 oktober 2026 afloopt. Welk moment beschouwt u als het moment waarop sprake is van het in de motie genoemde “voortzetten” van het E1-project? Welke voorbereidingen worden vóór 29 oktober getroffen, zodat de in de motie gevraagde maatregelen daadwerkelijk spoedig kunnen worden genomen indien het E1-project wordt voortgezet?
7. De Tweede Kamer heeft op 8 september 2026 de motie-Dassen aangenomen, waarin de regering wordt verzocht actief samenwerking te zoeken met België en andere buurlanden om omzeiling van het sanctiebesluit via hun grondgebied tegen te gaan.[15] Welke concrete stappen zet u ter uitvoering van deze motie en welke afspraken wilt u met buurlanden maken om dergelijke omzeiling daadwerkelijk te voorkomen?
8. In de nota van toelichting wordt vermeld dat de Douane het sanctiebesluit uitvoerbaar acht, maar in de uitvoeringstoets wijst op grote risico’s voor de handhaafbaarheid en fraudebestendigheid, onder meer omdat het in de praktijk lastig kan zijn om de herkomst van producten vast te stellen. Op welke wijze zult u de werking van de handhaving in de praktijk beoordelen? Worden daarbij onder meer problemen bij het vaststellen van de herkomst van goederen en signalen van omzeiling betrokken? Welke bevindingen zouden voor u aanleiding zijn om de handhaving verder te versterken?

[14] *Kamerstukken II*, 2025-2026, 23432, nr. 778.
[15] *Kamerstukken II*, 2025-2026, 23432, nr. 788.

Vragen en opmerkingen van de leden van de JA21-fractie

1. Het Tijdelijk Sanctiebesluit ziet toe op het verbod op aankoop, verkoop, en het verlenen van tussenhandeldiensten van goederen die geheel of gedeeltelijk afkomstig zijn uit Israëlische nederzettingen uit de genoemde gebieden in het sanctiebesluit. Artikel 3(1)(e) VWEU, uit het Verdrag van Lissabon (2009), bepaalt expliciet dat de gemeenschappelijke handelspolitiek een exclusieve bevoegdheid van de Europese Unie is. Artikel 207 VWEU regelt de inhoud van deze bevoegdheid en bevestigt dat de aankoop, verkoop en tussenhandeldiensten vallen onder deze exclusieve bevoegdheid van de Europese Unie. Kunt u uitleggen hoe de maatregel zich juridisch verhoudt tot de gemeenschappelijke handelspolitiek van de Europese Unie?

2. In 2024 heeft het Europese Hof van Justitie in de zaak *Kolin*[16] geoordeeld dat de gemeenschappelijke handelspolitiek de exclusieve bevoegdheid is van de Europese Unie. Maar het Hof gaat verder door te oordelen dat een unilaterale maatregel, die bepaalt onder welke voorwaarden marktdeelnemers uit een derde land toegang krijgen tot de EU-markt, directe en onmiddellijke gevolgen voor de handel kan hebben en daardoor onder de exclusieve EU-bevoegdheid valt. Hoe verhoudt het Tijdelijk Sanctiebesluit zich juridisch tot de bindende uitspraak in de zaak *Kolin*? Deze leden concluderen dat in uw ogen nationale wetgeving zwaarder weegt dan bindende Europese wetgeving. Graag ontvangen zij een toelichting waarom.

3. In de nota van toelichting op het Tijdelijk Sanctiebesluit beroept de regering zich op de Sanctiewet 1977 als juridisch kader voor het besluit. De regering beargumenteert dat de Sanctiewet 1977 ruimte biedt om naar aanleiding van niet-bindende resoluties van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) en aanbevelingen van het Internationaal Gerechtshof (IGH) sancties op te leggen.[17] Deze leden krijgen graag een toelichting hoe en waarom niet-bindende VN resoluties en niet-bindende adviezen van het IGH zwaarder wegen dan het Europees recht, en dan in het bijzonder met betrekking tot de exclusieve competentie van de EU op het gebied van de gemeenschappelijke handelspolitiek.

4. In de nota van toelichting op het Tijdelijk Sanctiebesluit schrijft de regering dat resoluties van de VN Veiligheidsraad (VNVR) alleen bindend zijn als zij onder Hoofdstuk VII vallen van het VN-Handvest.[18] Welke VNVR resoluties, die worden gebruikt als juridische legitimatie voor het inroepen van Sanctiewet 1977 als wettelijk kader voor het Tijdelijk Sanctiebesluit, zijn bindend en waarom?

---

[16] HvJ EU 22 oktober 2024, C-652/22, ECLI:EU:C2024:910 (Kolin) EUR-Lex - 62022CJ0652 - EN - EUR-Lex
[17] *Stb.* 2026, 222, p.9.
[18] *Stb.* 2026, 222, p.5.

5. De *Namibia Advisory Opinion*[19] maakt volgens voornoemde leden duidelijk dat voor de bindendheid van VN-Veiligheidsraadresoluties niet alleen relevant is of zij onder Hoofdstuk VII van het VN-Handvest vallen, maar dat onder meer ook de bewoordingen, context en ingeroepen Handvestbepalingen moeten worden beoordeeld. Kunt u, in het licht van de *Namibia Advisory Opinion*, per de door u aangehaalde VNVR-resoluties motiveren waarom deze volgens u een juridisch bindende verplichting voor Nederland bevat? Graag hierbij aangeven welke concrete bepaling als een bindende "*decision*" in de zin van artikel 25 VN-Handvest moet worden beschouwd en waarom.

6. Op de Westelijke Jordaanoever werken tienduizenden Palestijnen voor Israëlische bedrijven. Daarnaast werken er nog eens 100.000 Palestijnen in internationaal erkend Israël. Palestijnen kiezen hiervoor vanwege de betere arbeidsvoorwaarden onder de Israëlische wet in vergelijking met de wet onder de Palestijnse Autoriteit. Zo ligt onder andere het minimumloon 3 à 4 keer hoger.[20] In 2015 was het Israëlische bedrijf Sodastream genoodzaakt te verhuizen naar internationaal erkend Israël, vanwege grootschalige boycotcampagnes. Hierdoor verloren 500 Palestijnen hun baan.[21] Hoe draagt een boycot van Israëlische bedrijven uit de in het TijdelijkeSanctiebesluit genoemde gebieden bij aan de levensomstandigheden van Palestijnen? Hoe heeft de boycot een versterkend effect op het vredesproces, zo vragen deze leden?

7. In het Tijdelijke Sanctiebesluit staat dat bewuste overtreders van de bepalingen in het besluit een maximale gevangenisstraf van 6 jaar kunnen krijgen. Dat betekent dat een zich op Nederlands grondgebied bevindende persoon of organisatie bij het aanschaffen van een fles wijn in de door het Tijdelijk Sanctiebesluit genoemde gebieden een maximale gevangenisstraf tegemoet kan zien van 6 jaar. De leden van JA21 vragen u uit te leggen waarom u vindt dat een maximale straf van 6 jaar past bij de aard van de mogelijke overtreding. Hoe staat deze maximale gevangenisstraf in verhouding tot een gemiddelde straf van 4 jaar voor verkrachting?

8. Het opleggen van handelsrestricties door de Nederlandse regering druist rechtstreeks in tegen Amerikaanse federale wetgeving, menen deze leden. Zo stelt de federale anti-boycot wetgeving uit 2018: *"to oppose restrictive trade practices or boycotts fostered or imposed by any foreign country against other countries friendly to the United States."*[22] Volgens deze leden kan een Nederlands importverbod Amerikaanse bedrijven daardoor met conflicterende wettelijke verplichtingen confronteren en leiden tot Amerikaanse handhaving, handelsconflicten en diplomatieke spanningen. Is er rekening gehouden met een mogelijk conflict met de Amerikaanse regering en is hier contact over geweest met de Amerikaanse regering?

---

[19] IGH 21 juni 1971, Legal consequences for states of the continued presence of South Africa in Namibia (South-West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970).
[20] Israel vs Palestine Wages – Feb 2026 | wage.is
[21] SodaStream sluit omstreden fabriek op Westelijke Jordaanoever | De Standaard
[22] Anti-Boycott Act of 2018, 50 U.S.C. § 4841(1) (2018).

9. De Nederlands-Amerikaanse economische relatie vertegenwoordigt alleen al bijna €100 miljard per jaar aan goederenhandel[23], nog afgezien van de omvangrijke dienstenhandel. De Verenigde Staten (VS) behoren tot de belangrijkste handels- en afzetmarkten van Nederland. Een handelsconflict met de VS kan Nederland daarom miljarden euro's aan handel en economische activiteit raken. De aan het woord zijnde leden vragen u aan te geven of het beoogde doel van de sancties in verhouding staat tot de schade die een handelsconflict met de VS oplevert. Is hier rekening mee gehouden?
10. Om te bepalen uit welk gebied verkregen of geproduceerde goederen voortkomen, wordt gebruikgemaakt van de EU-postcodelijst. Sommige dorpen, zoals Kiryat Luza liggen niet in Area C, maar in Area B, terwijl ze wel dezelfde postcode hebben als een nabijgelegen Israëlische nederzetting. Hoe voorkomt u dat ook Palestijnse producenten worden geraakt die niet in een Israëlische nederzetting zijn gevestigd, maar wel een postcode delen met een omliggende nederzetting?

Vragen en opmerkingen van het lid van de Fractie-Beukering

Aanleiding

Het lid van de Fractie-Beukering heeft kennisgenomen van het sanctiebesluit betreffende goederen uit de betwiste gebieden en van de daarover gevoerde gedachtewisseling in de Tweede Kamer. Dit lid wenst de regering in het bijzonder te bevragen op rechtszekerheid, uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid, doelmatigheid, proportionaliteit en de staatsrechtelijke grondslag van de maatregel.

1. Rechtszekerheid voor burgers en particuliere aankopen

Het lid van de Fractie-Beukering vraagt u exact uiteen te zetten hoe een Nederlandse particulier die tijdens een bezoek aan bijvoorbeeld Jeruzalem, de Westelijke Jordaanoever of de Golanhoogten een souvenir, religieus voorwerp of ander product koopt, redelijkerwijs vooraf moet kunnen vaststellen of de aankoop en het meenemen daarvan naar Nederland onder het sanctiebesluit vallen? Welke onderzoeksplicht rust daarbij op de burger? Hoe moet deze burger de precieze geografische herkomst van een product kunnen verifiëren, en acht u dit verenigbaar met de eisen van rechtszekerheid, kenbaarheid en voorzienbaarheid, mede wanneer overtreding sanctioneerbaar is?

2. Uitvoerbaarheid, handhaving en bewijslast

Welke concrete controles zullen de Douane, het Openbaar Ministerie en eventuele andere betrokken instanties uitvoeren om de geografische oorsprong van goederen vast te stellen? Hoe vindt handhaving plaats wanneer goederen via een andere EU-lidstaat Nederland binnenkomen? Wie draagt in de verschillende situaties de bewijslast, welke bewijsstandaard wordt gehanteerd en hoe voorkomt u dat burgers of ondernemingen feitelijk worden belast met een moeilijk of onmogelijk uitvoerbare herkomstverificatie?

[23] Hoeveel goederenhandel was er in 2024 tussen Nederland en de VS? - Nederland in cijfers 2025 | CBS

3. Kosten en doelmatigheid

Dit lid vraagt u de jaarlijkse waarde en omvang te kwantificeren van de goederenstroom die door het Nederlandse verbod daadwerkelijk wordt getroffen. Daarnaast ontvangt dit lid graag daartegenover, uitgesplitst per betrokken uitvoeringsorganisatie, de geraamde incidentele en structurele kosten voor uitvoering, toezicht, controle, opsporing en eventuele vervolging. Hoe beoordeelt u op basis van deze cijfers de doelmatigheid van de maatregel en welke verhouding tussen maatschappelijke kosten en beleidsmatig effect acht u aanvaardbaar?

4. Effectiviteit, evaluatie en risico van symboolpolitiek

Welk concreet, meetbaar en aan de Nederlandse maatregel toerekenbaar effect op de economische levensvatbaarheid van de betreffende nederzettingen, en uiteindelijk op het beleid dat de regering met deze maatregel wil beïnvloeden, verwacht u? Welke indicatoren en nulmeting worden gebruikt om dit effect te beoordelen? Op welk moment en aan de hand van welke criteria concludeert de regering dat het sanctiebesluit in de ogen van dit lid onvoldoende effectief is? Bent u bereid de maatregel in dat geval te wijzigen of in te trekken? Hoe voorkomt u dat een moeilijk handhaafbare maatregel met een zeer beperkte goederenstroom in de praktijk hoofdzakelijk een politiek-symbolisch karakter krijgt?

5. Proportionaliteit en onbedoelde gevolgen

Hebt u vooraf onderzocht in hoeverre het verbod naast de beoogde doelgroep ook Palestijnse/Arabische, christelijke, Druzische en andere lokale ondernemers, producenten en werknemers raakt die in de betrokken gebieden legitieme economische activiteiten verrichten? Zo ja, kunt u deze impactanalyse en de daarbij gehanteerde aannames aan de Kamer verstrekken? Zo nee, hoe kunt u zonder een dergelijke analyse onderbouwen dat de maatregel proportioneel is en dat mogelijke economische neveneffecten voor derden in redelijke verhouding staan tot het beoogde beleidsdoel?

6. Rechtmatigheid en staatsrechtelijke grondslag

Dit lid ontvangt graag een nadere motivering waarom, voor een maatregel die rechtstreeks verplichtingen voor burgers en ondernemingen schept en waarvan overtreding sanctioneerbaar kan zijn, regeling bij algemene maatregel van bestuur op grond van de Sanctiewet staatsrechtelijk toereikend en aangewezen is. Welke afweging is gemaakt tussen deze route en regeling bij formele wet, met de daarbij behorende volledige parlementaire behandeling? Welke onafhankelijke juridische toetsing heeft vooraf plaatsgevonden op onder meer rechtszekerheid, proportionaliteit en verenigbaarheid met nationaal, Europees en internationaal recht. Dit lid vraagt u de relevante adviezen aan de Kamer te doen toekomen.

Toelichting op de gekozen invalshoek van het lid van Fractie-Beukering

De door dit lid gestelde vragen richten zich bewust op de klassieke toetsende rol van de Eerste Kamer: de juridische houdbaarheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de regeling, de verhouding tussen kosten en effect, de proportionaliteit van mogelijke neveneffecten en de kwaliteit van de gekozen wettelijke grondslag. Daarmee

wordt aangesloten op, maar niet uitsluitend herhaald wat in de Tweede Kamer reeds aan de orde is gesteld.

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Koen Petersen
Voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 november 2026

Hierbij stuur ik u, mede namens de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, antwoorden op de vragen van de leden van de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) over het Tijdelijk sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden, zoals gestuurd op 30 september 2026.

De minister van Buitenlandse Zaken,

T.B.W. Berendsen

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie
De leden van de fractie van BBB hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 21 juli 2026 die u naar beide Kamers hebt gestuurd inzake het Besluit van 13 juli 2026, houdende tijdelijke economische beperkingen voor goederen uit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden (Tijdelijk sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden), dat op 22 september 2026 in werking treedt. De leden hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen.

1. In de lijst van 136 vragen en antwoorden naar aanleiding van bedoeld Tijdelijk sanctiebesluit stelt u in antwoord 14[24] dat een compensatiemechanisme geen deel uitmaakt van de nationale maatregel en dat dit ook niet gebruikelijk is bij sanctiemaatregelen. Mede gelet op vraag 15, die betrekking heeft op de gevolgen voor particulieren die al goederen in bezit hebben die onder de maatregel vallen, begrijpen de leden dat compensatie vermeld in vraag 14 betrekking heeft op verkopers van de gewraakte goederen in Nederland. De belangrijkste leverancier van bedoelde goederen is het Israël Producten Centrum in Nijkerk. Volgens berichtgeving van het Centrum maken de getroffen goederen een belangrijk deel uit van het assortiment van het IPC en zal het verkoopverbod – voor specifieke wijnen, parfum, tahin en halva - leiden tot een omzetverlies van zo'n 10 tot 20 procent[25]; ook de aanwezige niet verkochte voorraad wordt onverkoopbaar. De aan het woord zijnde leden merken op dat het tijdelijk sanctiebesluit met grote snelheid is ingevoerd: het advies van de Raad van State werd ontvangen op 24 juni, vaststelling van het besluit volgde op 13 juli en publicatie op 21 juli 2026, waarbij naar de opvatting van de leden de kritiek van de Raad (geen internetconsultatie, onvoldoende toelichting handhaafbaarheid) werd genegeerd.
Anders dan bij de wetgeving met betrekking tot het vuurwerkverbod, die geruime tijd in beslag nam en een compensatieregeling kent, konden leveranciers van gesanctioneerde producten zich volgens de leden van de BBB-fractie niet goed voorbereiden op de gevolgen die dit verkoopverbod voor hun had, met financiële schade als direct gevolg (onverkochte voorraad en toekomstig omzetverlies). Daardoor worden zij onevenredig hard getroffen. Op basis hiervan geven deze leden u in overweging alsnog maatregelen te treffen om deze schade te compenseren.

In de nota van toelichting van het besluit is toegelicht dat er geen aanleiding bestaat voor de invoering van compensatiemaatregelen. Het handelsverbod was voorzienbaar en het was mogelijk daarop te anticiperen. Zo voert Nederland al sinds 2006 een ontmoedigingsbeleid ten aanzien van het ontplooien van economische activiteiten die direct bijdragen aan de instandhouding van de onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden. Het kabinet is dit beleid sinds juli 2025 actiever gaan uitdragen richting het bedrijfsleven als gevolg van de verslechterde situatie in de gebieden op de Westelijke Jordaanoever. Het Tijdelijk sanctiebesluit is voorts al op 10 september 2025 aangekondigd. Bovendien hadden partijen die door het besluit geraakt werden, na publicatie daarvan op 21 juli 2026 nog tot 22 september 2026 de tijd om resterende voorraden van de hand te doen. Het kabinet ziet dan ook geen aanleiding om alsnog compensatiemaatregelen te treffen.

[24] Kamerstuk 23 432, nr. 774, p.4.
[25] AD, 'Nijkerkse importeur vangt bot bij rechter over invoerverbod op producten uit illegale Israëlische nederzettingen', 16 september 2026, https://www.ad.nl/nijkerk/nijkerkse-importeur-vangt-bot-bij-rechter-overinvoerverbod-op-producten-uit-illegale-israelische-nederzettingen~aa2d9396/.

2. In vraag 24[26] wordt gewag gemaakt van de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA)-definitie van antisemitisme: “Met twee maten meten, in die zin dat van de Staat Israël een bepaald gedrag wordt geëist dat niet van andere democratische naties wordt verwacht of verlangd”. Het kabinet verwerpt de suggestie dat sprake zou zijn van antisemitisme.
Ofschoon de leden niet twijfelen aan de oprechtheid van het antwoord van het kabinet vragen zij u het sanctiebesluit te willen heroverwegen nu eenzijdige sancties tegen Israël, hoe ook wellicht terecht bezien vanuit internationaalrechtelijke verplichtingen, volgens hen bijdragen aan het zo door Israëls vijanden gewenste beeld van een geïsoleerde en geboycotte staat en leiden tot (verdere) demonisering – en dus verzwakking - van de enige vrije en democratische staat in het hele Midden-Oosten.
In dit verband vragen deze leden u inzichtelijk te maken waarom bij een democratische bevriende mogendheid dit soort sanctie wel wordt toegepast maar bij een andere – zij het niet-democratische – bevriende staat als communistisch China geen sancties worden getroffen, terwijl China volgens hen in de provincie Xinjiang circa een miljoen Oeigoeren in “heropvoedingskampen” gevangenhoudt en tegen hen op grote schaal misdrijven tegen de menselijkheid begaat (voornoemde leden verwijzen naar onder andere rapporten van Amnesty International en Human Rights Watch). Deelt u het oordeel van de leden van de BBB-fractie dat hier sprake is van met twee maten meten? En zo nee, waarom niet?
Het kabinet beoordeelt elke situatie op zijn eigen merites. Met het Tijdelijk sanctiebesluit geeft het kabinet (specifiek) nadere invulling aan de internationale verplichting om te voorkomen dat Nederlandse economische activiteiten bijdragen aan de onrechtmatige nederzettingen in door Israël bezette gebieden, zoals bevestigd in het IGH-advies van 19 juli 2024, en in aanbevelingen in verschillende VN-resoluties.

3. In de vragen 54 en 55[27] gaat het over schade voor Palestijnse families en de Palestijnse economie en in uw antwoorden lezen de leden van de BBB-fractie dat die schade op de koop wordt toegenomen. In de praktijk valt te verwachten dat niet alleen Israëlische bedrijven zullen worden geraakt, maar ook Palestijnen die van die bedrijven afhankelijk zijn voor hun levensonderhoud, aldus deze leden. Ook menen zij dat praktische samenwerking tussen Israëliërs en Palestijnen door de sanctiemaatregel bemoeilijkt wordt. Bent u het met deze leden eens dat juist zulke samenwerking tussen Israëliërs en Palestijnen de angel uit het conflict kan halen, en zo nee, waarom niet? Bent u voornemens bij gebleken financiële schade geleden door Palestijnse werknemers van de betrokken bedrijven hen financieel te compenseren?

Het is van belang dat constructieve krachten in beide samenlevingen met elkaar in gesprek blijven. Nederland financiert dan ook al jaren verzoeningsprojecten, en zal dit blijven doen. Een compensatiemechanisme maakt geen deel uit van de nationale maatregel. Dit is ook niet gebruikelijk bij sanctiemaatregelen. Zie ook antwoord 1.
4. In antwoord op vraag 66[28] stelt u dat voortdurende druk op Israël nodig is voor het realiseren van een gedragsverandering, met name als het gaat om de humanitaire situatie in onder andere Gaza. Bent u evenwel bekend met het rapport[29] van the Coordinator of Government Activities in the Territories (COGAT) van 15 december 2025, waarin deze instantie wat zij ziet als leugens van Hamas over uithongering et

[26] Kamerstuk 23 432, nr. 774, p.6.

[27] Kamerstuk 23 432, nr. 774, p.14.

[28] Kamerstuk 23 432, nr. 774, p.16.

[29] Aid to Gaza: Common misleading claims vs. facts, The Coordinator of Government Activities in the Territories (COGAT) (2025) exposing-the-gaza-aid-disinformation-cycle.pdf.

cetera weerlegt en waarin cijfers worden gegeven van de in de ogen van deze leden enorme humanitaire hulp die door Israël wordt verleend?
Hoe rijmt u die gegevens met de beweerdelijke slechte humanitaire situatie in Gaza? Hoe beziet u deze hulp vergeleken met de in de ogen van deze leden minimale of geheel afwezige hulp door omliggende Arabische landen?

De humanitaire situatie in Gaza is kritiek. Het merendeel van de bevolking kampt met tekortkomingen op het gebied van voedsel, huisvesting of toegang tot essentiële dienstverlening. Er komt structureel te weinig hulp de Gazastrook binnen. In het genoemde rapport van the Coördinator of Government Activities in the Territories wordt verwezen naar een aantal van 600-800 vrachtwagens per dag. Hoewel het tellen van vrachtwagens geen goede graadmeter is voor het beoordelen van de hoeveelheid en kwaliteit van hulp die binnenkomt, toont betrouwbare informatie van (VN-) hulporganisaties aan dat het aantal vrachtwagens dat momenteel op wekelijkse basis Gaza binnenkomt rond de 2.500 schommelt. Deze hoeveelheid is onvoldoende om in de humanitaire behoeften ter plaatse te voorzien. Hiermee wordt eveneens de afspraak uit het 20-puntenplan van 4.200 vrachtwagens per week niet gehaald. Het aantal van 2500 behelst daarnaast zowel humanitaire hulpgoederen als commerciële goederen. Hulporganisaties melden dat het aandeel hulpgoederen daalt ten opzichte van het aandeel commerciële goederen dat de Gazastrook in komt, waardoor de druk op de humanitaire situatie verder toeneemt. Door beperkte koopkracht zijn commerciële goederen voor veel Palestijnen in Gaza onbereikbaar.

Omliggende landen zoals Egypte en Jordanië spelen een belangrijke rol in de hulpvoorziening voor de Gazastrook. Hoewel veel hulp via Egypte naar de Gazastrook wordt vervoerd, moet deze hulp via de grensovergang bij Kerem Shalom in Israël naar de Gazastrook worden vervoerd omdat Israël de grensovergang bij Rafah blokkeert. Vanuit Jordanië vormt de grensovergang van Allenby – King Hussein Bridge een belangrijke levensader voor hulp aan Gaza. Beperkte openingstijden, veiligheidszorgen en bureaucratische beperkingen zorgen echter voor ernstige hordes bij logistieke stromen.

Daarbij nemen Egypte en Jordanië vluchtelingen op en spelen deze landen een cruciale rol in medische zorg en medische evacuaties vanuit Gaza. Bovendien spelen verschillende Golfstaten een belangrijke rol op gebied van humanitaire diplomatie en financiering.

In de laatste regels van uw antwoord op vraag 66 worden gewelddadige kolonisten en hun organisaties, en Hamas en Palestinian Islamic Jihad in één zin genoemd. De leden van de BBB-fractie zijn van mening dat met deze nevenstelling op zijn minst de schijn wordt gewekt dat het (in hun ogen sporadische) geweld door kolonisten te vergelijken valt met het voortdurende moorddadige antisemitische geweld van die twee Palestijnse terreurorganisaties. Deelt u deze mening? En zo nee, waarom niet?

Deze groepen zijn gesanctioneerd onder verschillende sanctieregimes en hiermee niet met elkaar te vergelijken. Gewelddadige kolonisten kunnen worden gesanctioneerd onder het EU-mensenrechtensanctieregime (Raadsbesluit (GBVB) 2020/1999 en Verordening (EU) nr. 2020/1998), aangezien zij in verband kunnen worden gebracht met ernstige mensenrechtenschendingen. Hamas en PIJ zijn gesanctioneerd op grond van het EU-terrorisme sanctieregime (Gemeenschappelijk Standpunt van de Raad (GBVB) 2001/931 en Verordening (EG) 2580/2001).

5. De Afdeling advisering van de Raad van State verzocht in haar advies om nadere toelichting van de keuze om af te zien van een internetconsulatie.[30] In het nader rapport inzake het ontwerp van een algemene maatregel van bestuur houdende tijdelijke economische beperkingen voor het tegengaan van het in stand houden van de onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden[9] onderschrijft u het belang van het inwinnen van verschillende perspectieven middels een internetconsultatie. De regering meent de juiste balans te hebben gevonden tussen participatie en slagkracht door het organiseren van gerichte inbreng door Douane, FIOD en OM, alle opsporingsinstanties (p.8). Deze leden vragen u of deze bevraging, die zich immers voornamelijk richt op handhaving van het sanctiebesluit, beantwoordt aan het doel van een internetconsultatie, namelijk het kunnen meewegen van andere perspectieven uit de samenleving, zoals ook de Afdeling Advisering opmerkt. In dit verband vragen zij u wat dan wel de grote spoed rechtvaardigt waarmee deze sanctiemaatregel is getroffen.

Het kabinet onderschrijft het belang van het inwinnen van verschillende perspectieven door een internetconsultatie, maar weegt dit belang altijd af tegen andere gerechtvaardigde belangen, zoals vertrouwelijkheid en slagvaardigheid. Voor de zorgvuldige vormgeving van (de handhaving van) het sanctiebesluit, heeft het kabinet een balans betracht tussen participatie en slagkracht, door gerichte inbreng te verkrijgen van de handhavingsinstanties Douane, FIOD en OM.
Het Israëlische nederzettingenbeleid, het kolonistengeweld en het optreden van het Israëlische leger zorgen voor een steeds verder verslechterende situatie op de Westelijke Jordaanoever. Het Israëlische optreden ondermijnt de tweestatenoplossing en is in strijd met het internationaal recht. Dit alles vergt urgente stappen. Het kabinet schaart zich achter de oproep van het Internationaal Gerechtshof om de onrechtmatige bezetting zo spoedig mogelijk te beëindigen. Het kabinet benadrukt hierbij het belang dat Israëls legitieme veiligheidsbelangen in acht worden genomen. Vanwege het uitblijven van voldoende draagvlak voor effectieve maatregelen ten aanzien van de onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden op EU-niveau, en gelet op het verstrijken van de 12-maandentermijn uit Resolutie ES-10/24 op 18 september 2025, de plicht voor het Nederlandse kabinet om conform artikel 90 van de Grondwet actief de ontwikkeling van de internationale rechtsorde te bevorderen en de bescherming van de openbare orde, is het kabinet van mening dat het Tijdelijk sanctiebesluit met spoed tot stand moest worden gebracht. Met deze spoedige totstandkoming heeft het kabinet bovendien opvolging gegeven aan drie breed aangenomen moties van de Tweede Kamer der Staten-Generaal die oproepen tot het zo spoedig mogelijk invoeren van deze maatregelen, hetgeen het maatschappelijk belang van deze maatregelen in de samenleving aantoont.

6. Nederland hecht zeer aan samenwerking binnen het verband van de Europese Unie. Tussen de EU-lidstaten kon geen unanimiteit worden bereikt over een sanctiemaatregel als thans door Nederland getroffen. Ondanks dat veel beleden belang gehecht aan EU-samenwerking heeft Nederland nu eigenstandig deze maatregel ingevoerd. Speelt hier (weer) mee de wens
om als Nederland vooral voorop te lopen en een “gidsland” te zijn, vragen de leden van de BBB-fractie? Acht u dit een blijk van verstandige en bedachtzame politieke actie? Is hier sprake van politiek activisme, zo vragen deze leden?

Zoals bekend in uw Kamer, heeft het kabinet conform relevante moties in eerste plaats in EU-verband gepleit voor handelspolitieke maatregelen tegen goederen uit de onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden. Daarvoor is

[30] Tijdelijk sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden. | Raad van State. Kamerstuk 23 432, 772.

onvoldoende draagvlak onder EU-lidstaten. Om te voldoen aan de internationaalrechtelijke verplichting om te voorkomen dat Nederlandse economische activiteiten bijdragen aan de onrechtmatige nederzettingen in door Israël bezette gebieden en wegens de verdere verslechtering van de situatie ter plaatse is Nederland overgegaan tot nationale stappen. Zie verder het antwoord op vragen 1 en 2.

7. Het kabinet plaatst deze maatregel in het kader van een streven naar een tweestatenoplossing. Deze leden van de BBB-fractie zijn van mening dat zo'n oplossing een illusie is en dat die gedachte door Hamas op 7 oktober 2023 voor langere tijd bloedig om zeep is geholpen. Deelt u deze mening en zo nee, waarom niet?

Het kabinet zet zich in voor een tweestatenoplossing: een onafhankelijke, democratische en levensvatbare Palestijnse staat naast een veilig Israël. Hamas mag daarbij op geen enkele manier een rol spelen. Er moet eveneens een einde komen aan (de uitbreiding van) illegale Israëlische nederzettingen, het geweld tegen burgers in Gaza en het belemmeren van noodhulp. Het kabinet realiseert zich dat er nog een lange weg te gaan is.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie
De leden van de SP-fractie verwelkomen het Tijdelijk sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden. Met dit besluit gaat de regering eindelijk over tot bindende maatregelen om te voorkomen dat bepaalde Nederlandse economische activiteiten bijdragen aan de instandhouding van onrechtmatige nederzettingen. Deze stap is noodzakelijk volgens de leden van de SP-fractie, maar komt wat hen betreft te laat. Bovendien kan dit besluit in hun ogen niet het eindpunt zijn.
De regering stelt in de nota van toelichting zelf dat aanvullende maatregelen en aanpassing van het huidige Nederlandse beleidskader gerechtvaardigd zijn.[31] Zij wijst daarbij onder meer op de verdere uitbreiding van onrechtmatige nederzettingen, de ontwikkelingen rond het E1-gebied en stappen richting annexatie van delen van de Westelijke Jordaanoever. Tegen die achtergrond hebben voornoemde leden enkele vragen over welke verdere stappen u bereid bent te zetten.

1. De leden van de SP-fractie constateren dat het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Canada recent hebben aangekondigd nationale maatregelen te zullen treffen om de handel in goederen uit onrechtmatige Israëlische nederzettingen te verbieden en gerichte maatregelen te treffen tegen degenen die deze nederzettingen faciliteren of daarvan profiteren.[32] Het Verenigd Koninkrijk heeft daarnaast aangekondigd gerichte maatregelen te treffen tegen personen en bedrijven die de uitbreiding van deze nederzettingen ondersteunen, faciliteren of daarvan profiteren, waaronder door het leveren van diensten op het gebied van bouw, infrastructuur, financiering en vastgoed. [33] Ook heeft het Verenigd Koninkrijk aangekondigd het adverteren en promoten van grond en vastgoed in onrechtmatige nederzettingen te verbieden. Bent u bekend met deze aangekondigde maatregelen en kunt u aangeven hoe u deze beoordeelt?

Het kabinet is bekend met de voorgenomen maatregelen van het VK, Frankrijk en Canada. Deze maatregelen zijn op dit moment enkel aangekondigd. Het kabinet wacht af

---

[31] Kamerstuk 23 432, nr. 749, p.8.

[32] VK, Frankrijk en Canada komen met importverbod voor goederen uit nederzettingen Westoever

[33] https://www.gov.uk/government/speeches/foreign-secretary-oral-statement-on-israel-palestine

hoe deze daadwerkelijk vormgegeven gaan worden, alvorens zich hier nu al over uit te spreken.

2. Deze leden ontvangen graag een uiteenzetting van in hoeverre deze bovengenoemde maatregelen verder gaan dan het Nederlandse sanctiebesluit. Welke van deze maatregelen vallen op dit moment niet onder het Nederlandse sanctiebesluit?

Er zijn nog geen teksten van de voorgenomen maatregelen van Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Canada, daarom kan er nog geen vergelijking gemaakt worden met de Nederlandse maatregel.

3. Hebt u onderzocht op welke juridische grondslag met name de Britse aanpak wordt vormgegeven en in hoeverre onderdelen daarvan ook door Nederland zouden kunnen worden toegepast? Kunt u daarbij aangeven welke ruimte Nederland binnen de Europese regels heeft om zelfstandig vergelijkbare maatregelen te treffen, waar deze regels daaraan grenzen stellen en welke maatregelen Nederland geheel zelfstandig kan nemen.

Het VK is momenteel nog bezig met het vormgeven van zijn voorgenomen maatregel. Er is nog geen tekstvoorstel waaruit blijkt welke juridische grondslag gebruikt zal worden. Hierbij moet worden opgemerkt dat het VK geen lidstaat meer is van de EU en daardoor niet gebonden is aan het Unierecht. Het VK is daardoor niet onderworpen aan de binnen de Unie geldende bevoegdheidsverdeling tussen de Unie en haar lidstaten, zoals de exclusieve bevoegdheid van de EU op het terrein van de gemeenschappelijke handelspolitiek. Dit biedt het VK meer handelingsruimte voor eigenstandig optreden. In de Nota van Toelichting bij het Tijdelijk sanctiebesluit is uitvoerig beschreven hoe de nationale maatregel past binnen de Unierechtelijke kaders. Over de Unierechtelijke mogelijkheden voor het vaststellen van nationale maatregelen ter beperking van de handel in diensten en investeringen met de onrechtmatige Israëlische nederzettingen wordt de Kamer nog geïnformeerd.

4. U schrijft in de nota van toelichting dat voor goederenexport naar de onrechtmatige nederzettingen het bestaande ontmoedigingsbeleid blijft gelden. Graag ontvangen deze leden een toelichting waarom voor goederen afkomstig uit deze nederzettingen bindende maatregelen worden getroffen, terwijl voor goederen die naar deze nederzettingen worden uitgevoerd wordt volstaan met ontmoediging? Ziet u mogelijkheden om ook ten aanzien van deze goederenexport bindende maatregelen te treffen?

Met het oog op een spoedige totstandkoming en de handhaafbaarheid van het Tijdelijk sanctiebesluit, is besloten goederenexport niet mee te nemen bij de vaststelling ervan. Eventuele juridische mogelijkheden voor uitbreiding naar goederenexport zullen meegenomen worden in de brief over mogelijkheden voor uitbreiding van de maatregel met diensten en investeringen.

5. De Tweede Kamer heeft op 8 september 2026 de motie-Dobbe c.s. aangenomen, waarin de regering wordt verzocht aan te dringen op spoedige en stevige EU-maatregelen tegen Israël indien het E1-project wordt voortgezet en, als maatregelen door de EU uitblijven, met gelijkgestemde landen maatregelen te nemen.[34] Deze leden vragen u concreet uiteen te zetten hoe u voornemens bent uitvoering te geven aan deze motie. Welke maatregelen overweegt u in EU-verband en welke maatregelen zouden volgens u samen met gelijkgestemde landen kunnen worden genomen indien op EU-niveau onvoldoende steun wordt gevonden? Kijkt u hierbij ook naar de sancties die recent door het Verenigd Koninkrijk zijn aangenomen, zoals hierboven beschreven?

[34] Kamerstuk 23 432, nr. 778.

Het kabinet blijft in lijn met relevante moties, waaronder de motie-Dobbe c.s., pleiten voor maatregelen in EU-verband. Dit heeft de voorkeur boven nationale maatregelen omdat EU-maatregelen effectiever zijn. Het kabinet pleit hier onder meer voor in bijeenkomsten van de Raad Buitenlandse Zaken en in gesprekken met gelijkgestemde lidstaten en met de Commissie. In de bijeenkomst van de Raad Buitenlandse Zaken van 13 juli jl. is gesproken over de door de Commissie gepresenteerde opties voor mogelijke EU-handelsmaatregelen. Nederland heeft in die bijeenkomst, evenals de Raad Buitenlandse Zaken van 16 juni 2026 en de Europese Raad van 18-19 juni 2026, aangegeven voorstander te zijn van dergelijke maatregelen op EU-niveau. Hoewel deze oproep van Nederland steun kreeg van meerdere lidstaten, bestaat voor geen van de besproken opties op dit moment voldoende draagvlak.[35] Deze inzet gaat onverminderd door.

Daarnaast richten gesprekken met gelijkgestemde landen zich momenteel ook op de technische elementen van nationale maatregelen. Het kabinet hecht waarde aan de rol die Nederland hierin kan spelen op basis van de eigen ervaring omdat deze kan leiden tot meer samenhang tussen de verschillende maatregelen.

Conform het ontmoedigingsbeleid biedt de Nederlandse overheid geen ondersteuning aan bedrijven bij deelname aan het E1-project, en zullen partijen bij aanwijzingen van betrokkenheid actief benaderd worden met de boodschap dat het kabinet hun betrokkenheid onwenselijk vindt.

6. In de motie-Dobbe c.s. wordt geconstateerd dat de aanbestedingsprocedure voor het E1 project op 29 oktober 2026 afloopt. Welk moment beschouwt u als het moment waarop sprake is van het in de motie genoemde “voortzetten” van het E1-project? Welke voorbereidingen worden vóór 29 oktober getroffen, zodat de in de motie gevraagde maatregelen daadwerkelijk spoedig kunnen worden genomen indien het E1-project wordt voortgezet?

Het E1 nederzettingenproject is een langlopend proces dat verschillende fasen kent. Momenteel loopt de aanbestedingsprocedure voor 1.234 wooneenheden. Nederland heeft het besluit tot de ontwikkeling van Israëlische nederzettingen in E1-gebied, die bij implementatie neerkomen op verdere annexatie van delen van de Westelijke Jordaanoever, dan ook veroordeeld. Nederland heeft zich daarnaast meermaals middels een gezamenlijke verklaring met andere landen publiekelijk uitgesproken tegen het E1 project, waarin Israël wordt opgeroepen dit plan een halt toe te roepen en waarin bedrijven worden opgeroepen niet mee te dingen bij de aanbesteding voor de bouw van E1. Ook in EU-verband is deze oproep herhaaldelijk gedaan, waaronder in de Europese Raad.[36] Zie voor de verdere inzet op EU-vlak het antwoord op vraag 5.

7. De Tweede Kamer heeft op 8 september 2026 de motie-Dassen aangenomen, waarin de regering wordt verzocht actief samenwerking te zoeken met België en andere buurlanden om omzeiling van het sanctiebesluit via hun grondgebied tegen te gaan.[37] Welke concrete stappen zet u ter uitvoering van deze motie en welke afspraken wilt u met buurlanden maken om dergelijke omzeiling daadwerkelijk te voorkomen?

Nederland heeft regelmatig contact met België over zowel de Nederlandse als de Belgische nationale maatregel. Dit zal tijdens de geldingsduur van het Tijdelijk

---

[35] Verslag Raad Buitenlandse Zaken 13 juli 2026, Kamerstuk 21 501-02, nr. 3461
[36] Conclusies Europese Raad 18-19 juni 2026, https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/06/19/european-council-conclusions-18-and-19-june-2026/.
[37] Kamerstuk 23 432, nr. 788.

sanctiebesluit worden voortgezet. Wanneer de Belgische maatregel in werking is getreden, zal worden gekeken hoe Nederland en België elkaar bij de handhaving kunnen ondersteunen.

8. In de nota van toelichting wordt vermeld dat de Douane het sanctiebesluit uitvoerbaar acht, maar in de uitvoeringstoets wijst op grote risico's voor de handhaafbaarheid en fraudebestendigheid, onder meer omdat het in de praktijk lastig kan zijn om de herkomst van producten vast te stellen. Op welke wijze zult u de werking van de handhaving in de praktijk beoordelen? Worden daarbij onder meer problemen bij het vaststellen van de herkomst van goederen en signalen van omzeiling betrokken? Welke bevindingen zouden voor u aanleiding zijn om de handhaving verder te versterken?

In de nota van toelichting wordt ingegaan op het advies van het Adviescollege Toetsing Regeldruk om de werking van de verklaringsverplichting bij de invoer van goederen van oorsprong uit Israël onder niet-preferentiële voorwaarden te monitoren en deze tussentijds en na maximaal een jaar te evalueren. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken zal in samenspraak met de Douane bepalen op basis van welke informatie en variabelen de werking van de verklaringsverplichting in kaart kan worden gebracht, zodat monitoring kan plaatsvinden en er sprake is van betekenisvolle evaluatie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de JA21-fractie

1. Het Tijdelijk Sanctiebesluit ziet toe op het verbod op aankoop, verkoop, en het verlenen van tussenhandeldiensten van goederen die geheel of gedeeltelijk afkomstig zijn uit Israëlische nederzettingen uit de genoemde gebieden in het sanctiebesluit. Artikel 3(1)(e) VWEU, uit het Verdrag van Lissabon (2009), bepaalt expliciet dat de gemeenschappelijke handelspolitiek een exclusieve bevoegdheid van de Europese Unie is. Artikel 207 VWEU regelt de inhoud van deze bevoegdheid en bevestigt dat de aankoop, verkoop en tussenhandeldiensten vallen onder deze exclusieve bevoegdheid van de Europese Unie. Kunt u uitleggen hoe de maatregel zich juridisch verhoudt tot de gemeenschappelijke handelspolitiek van de Europese Unie?

Zie voor de verenigbaarheid van het Tijdelijk Sanctiebesluit met de Unierechtelijke kaders inzake de gemeenschappelijke handelspolitiek en de interne markt van de EU hoofdstuk 5.2.1. van de Nota van Toelichting.

2. In 2024 heeft het Europese Hof van Justitie in de zaak *Kolin*[38] geoordeeld dat de gemeenschappelijke handelspolitiek de exclusieve bevoegdheid is van de Europese Unie. Maar het Hof gaat verder door te oordelen dat een unilaterale maatregel, die bepaalt onder welke voorwaarden marktdeelnemers uit een derde land toegang krijgen tot de EU-markt, directe en onmiddellijke gevolgen voor de handel kan hebben en daardoor onder de exclusieve EU-bevoegdheid valt. Hoe verhoudt het Tijdelijk Sanctiebesluit zich juridisch tot de bindende uitspraak in de zaak *Kolin*? Deze leden concluderen dat in uw ogen nationale wetgeving zwaarder weegt dan bindende Europese wetgeving. Graag ontvangen zij een toelichting waarom.

Met het Tijdelijk Sanctiebesluit begeeft Nederland zich op het terrein van de gemeenschappelijke handelspolitiek van de EU. Dat is een exclusieve bevoegdheid van de EU. Dit is bepaald in het EU-werkingsverdrag (artikel 3, lid 1, onder e, VWEU). Het EU-Hof verwijst hier ook naar in de rechtspraak, waaronder het arrest in de zaak

---

[38] HvJ EU 22 oktober 2024, C-652/22, ECLI:EU:C2024:910 (Kolin) EUR-Lex - 62022CJ0652 - EN - EUR-Lex [16] *Stb.* 2026, 222, p.9. [17] *Stb.* 2026, 222, p.5.

Kolin. Het Unierecht biedt in dit verband een openbare orde exceptie in de EU-invoerverordening (verordening 2015/478). Op grond daarvan mag Nederland deze nationale maatregel nemen. Zie voor de verenigbaarheid van het Tijdelijk Sanctiebesluit met de Unierechtelijke kaders, waaronder de exclusieve bevoegdheid van de EU op het terrein van de gemeenschappelijke handelspolitiek, hoofdstuk 5.2.1. van de Nota van Toelichting. Er is dan ook geen sprake van nationale wetgeving die zwaarder weegt dan het Unierecht.

3. In de nota van toelichting op het Tijdelijk Sanctiebesluit beroept de regering zich op de Sanctiewet 1977 als juridisch kader voor het besluit. De regering beargumenteert dat de Sanctiewet 1977 ruimte biedt om naar aanleiding van niet-bindende resoluties van de
Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) en aanbevelingen van het Internationaal Gerechtshof (IGH) sancties op te leggen.[16] Deze leden krijgen graag een toelichting hoe en waarom niet-bindende VN resoluties en niet-bindende adviezen van het IGH zwaarder wegen dan het Europees recht, en dan in het bijzonder met betrekking tot de exclusieve competentie van de EU op het gebied van de gemeenschappelijke handelspolitiek.

Er is geen sprake van het hanteren van een zwaarder gewicht aan niet-bindende resoluties van de AVVN en het IGH-advies dan het Unierecht. De Sanctiewet 1977 biedt de grondslag om – binnen de Unierechtelijke kaders – nadere invulling te geven aan de internationaalrechtelijke verplichting die op Nederland rust.
Het IGH-advies van 19 juli 2024 is als zodanig niet juridisch bindend, maar geeft wel een beschrijving van het geldende internationaal recht. Ook de betreffende AVVN-resoluties ES-10/24 en A-79/90 zijn niet juridisch bindend, maar vormen wel een weerspiegeling van het internationaal recht. Het IGH stelt in zijn advies dat het Israëlische nederzettingenbeleid en hieraan gerelateerde maatregelen neerkomen op annexatie van grote delen van de bezette Palestijnse gebieden en een schending van het recht op zelfbeschikking van het Palestijnse volk vormen. Derde staten, zoals Nederland, hebben de internationaalrechtelijke verplichting om niet bij te dragen aan de instandhouding van de onrechtmatige situatie in de bezette gebieden, waaronder met betrekking tot de nederzettingen en het daaraan verbonden regime. Het IGH heeft hierbij gewezen op de internationaalrechtelijke verplichting van VN-lidstaten om maatregelen te nemen om handels- en investeringsrelaties te voorkomen die bijdragen aan het in stand houden van de onrechtmatige situatie die door Israël in de bezette Palestijnse gebieden is gecreëerd. Met de maatregelen beoogt het kabinet hier nadere invulling aan te geven.
De maatregelen begeven zich onder meer op het terrein van de gemeenschappelijke handelspolitiek van de EU, een exclusieve bevoegdheid van de EU. Lidstaten kunnen op dit terrein alleen optreden als zij daartoe door de EU gemachtigd zijn of ter uitvoering van EU-handelingen. Het Unierecht biedt in dit verband een openbare orde exceptie op grond waarvan Nederland deze nationale maatregel mag nemen. De openbare orde-exceptie uit het Unierecht biedt de ruimte om een beroep te doen op de openbare orde ter bescherming van fundamentele rechten en de internationale rechtsorde. De eerbiediging hiervan wordt ook door de EU-rechtsorde beoogd.

4. In de nota van toelichting op het Tijdelijk Sanctiebesluit schrijft de regering dat resoluties van de VN Veiligheidsraad (VNVR) alleen bindend zijn als zij onder Hoofdstuk VII vallen van het VN-Handvest.[17] Welke VNVR resoluties, die worden gebruikt als juridische legitimatie voor het inroepen van Sanctiewet 1977 als wettelijk kader voor het Tijdelijk Sanctiebesluit, zijn bindend en waarom?

De Sanctiewet 1977 bevat het wettelijke kader om, ter uitvoering van internationale besluiten, aanbevelingen en afspraken, beperkingen vast te stellen voor de

betrekkingen met bepaalde staten of gebieden. Op grond van de Sanctiewet 1977 is het mogelijk om bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) regels te stellen ter voldoening aan verdragen, besluiten of aanbevelingen van organen van volkenrechtelijke organisaties met betrekking tot de handhaving of het herstel van de internationale vrede en veiligheid of de bevordering van de internationale rechtsorde dan wel de bestrijding van terrorisme. Het IGH-advies van 19 juli 2024, VNVR-resolutie 465 (1980), VNVR-resolutie 497 (1981) en AVVN-resoluties ES-10/24 en A-79/90 zijn aanbevelingen en besluiten van organen van een volkenrechtelijke organisatie die het geldende internationaalrechtelijk kader weerspiegelen en deze vormen als zodanig dan ook de grondslag voor het sanctiebesluit. Voor de vaststelling van een sanctiebesluit is dus niet vereist dat uitvoering wordt gegeven aan (alleen) bindende VNVR-resoluties.

5. De *Namibia Advisory Opinion*[39] maakt volgens voornoemde leden duidelijk dat voor de bindendheid van VN-Veiligheidsraadresoluties niet alleen relevant is of zij onder Hoofdstuk VII van het VN-Handvest vallen, maar dat onder meer ook de bewoordingen, context en ingeroepen Handvestbepalingen moeten worden beoordeeld. Kunt u, in het licht van de *Namibia Advisory Opinion*, per de door u aangehaalde VNVR-resoluties motiveren waarom deze volgens u een juridisch bindende verplichting voor Nederland bevat? Graag hierbij aangeven welke concrete bepaling als een bindende "*decision*" in de zin van artikel 25 VNHandvest moet worden beschouwd en waarom.

Zoals de vragenstellers terecht opmerken, gaat het bij de beoordeling van de binding die uitgaat van besluiten van de VN-Veiligheidsraad ook om de context van en bewoordingen en ingeroepen bepalingen van het VN-Handvest in de aangenomen resoluties. Als grondslag voor het Tijdelijk sanctiebesluit is echter niet vereist dat het besluit gebaseerd is op bindende bepalingen in VNVR-resoluties. Zie verder antwoord op de voorgaande vraag (vraag 4 leden van de fractie JA21).

6. Op de Westelijke Jordaanoever werken tienduizenden Palestijnen voor Israëlische bedrijven. Daarnaast werken er nog eens 100.000 Palestijnen in internationaal erkend Israël.
Palestijnen kiezen hiervoor vanwege de betere arbeidsvoorwaarden onder de Israëlische wet in vergelijking met de wet onder de Palestijnse Autoriteit. Zo ligt onder andere het minimumloon 3 à 4 keer hoger.[40] In 2015 was het Israëlische bedrijf Sodastream genoodzaakt te verhuizen naar internationaal erkend Israël, vanwege grootschalige boycotcampagnes. Hierdoor verloren 500 Palestijnen hun baan.[41] Hoe draagt een boycot van Israëlische bedrijven uit de in het Tijdelijke Sanctiebesluit genoemde gebieden bij aan de levensomstandigheden van Palestijnen? Hoe heeft de boycot een versterkend effect op het vredesproces, zo vragen deze leden?

Door middel van het Tijdelijk sanctiebesluit geeft het kabinet nadere invulling aan de internationale verplichting om te voorkomen dat Nederlandse economische activiteiten bijdragen aan het in stand houden van de onrechtmatige nederzettingen in door Israël bezette gebieden. Er gaat daarnaast ook een stevig politiek signaal vanuit. Het IGH heeft vastgesteld dat de Israëlische bezetting onrechtmatig is, en het kabinet mag en wil niet bijdragen aan de instandhouding daarvan. Het kabinet wil van Israël een koerswijziging zien. Uit VN-onderzoek blijkt bovendien dat de Israëlische bezetting van de Palestijnse Gebieden een zeer negatieve impact op de Palestijnse economie heeft. De totale economische kosten voor de Palestijnse

---

[39] IGH 21 juni 1971, Legal consequences for states of the continued presence of South Africa in Namibia (SouthWest Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970).

[40] Israel vs Palestine Wages – Feb 2026 | wage.is

[41] SodaStream sluit omstreden fabriek op Westelijke Jordaanoever | De Standaard

economie van de bezettingsgerelateerde activiteiten tussen 2000 en 2024 worden door de VN geschat op 212,2 miljard dollar.[42] Indien het nederzettingenbeleid van Israël zou wijzigen, zou dit uiteraard kunnen bijdragen aan de levensomstandigheden van Palestijnen.

7. In het Tijdelijke Sanctiebesluit staat dat bewuste overtreders van de bepalingen in het besluit een maximale gevangenisstraf van 6 jaar kunnen krijgen. Dat betekent dat een zich op Nederlands grondgebied bevindende persoon of organisatie bij het aanschaffen van een fles wijn in de door het Tijdelijk Sanctiebesluit genoemde gebieden een maximale gevangenisstraf tegemoet kan zien van 6 jaar. De leden van JA21 vragen u uit te leggen waarom u vindt dat een maximale straf van 6 jaar past bij de aard van de mogelijke overtreding. Hoe staat deze maximale gevangenisstraf in verhouding tot een gemiddelde straf van 4 jaar voor verkrachting?

Naar verwachting zal de focus van de handhaving liggen op structurele en opzettelijke overtredingen van de handelsverboden. Als het strafbaar feit opzettelijk is begaan, kan de overtreder bestraft worden met een gevangenisstraf van maximaal zes jaar, een taakstraf of een geldboete van de vijfde categorie. Ingeval van niet-opzettelijke overtreding geldt een hechtenis van maximaal een jaar, een taakstraf of een geldboete van de vierde categorie. Hierbij wordt volledigheidshalve opgemerkt dat dit maximumstraffen zijn die voortvloeien uit de Wet op de economische delicten nu overtreding van de Sanctiewet 1977 een economisch delict is, en dat het aan de rechter is om per strafbaar feit, rekening houdend met de omstandigheden waaronder het strafbare feit is gepleegd en de persoonlijke omstandigheden van de dader, een passende en proportionele straf te bepalen.

8. Het opleggen van handelsrestricties door de Nederlandse regering druist rechtstreeks in tegen Amerikaanse federale wetgeving, menen deze leden. Zo stelt de federale anti-boycot wetgeving uit 2018: “to oppose restrictive trade practices or boycotts fostered or imposed by any foreign country against other countries friendly to the United States.”43 Volgens deze leden kan een Nederlands importverbod Amerikaanse bedrijven daardoor met conflicterende wettelijke verplichtingen confronteren en leiden tot Amerikaanse handhaving, handelsconflicten en diplomatieke spanningen. Is er rekening gehouden met een mogelijk conflict met de Amerikaanse regering en is hier contact over geweest met de Amerikaanse regering?

Het antwoord op deze vraag is samengevoegd met vraag 9.

9. De Nederlands-Amerikaanse economische relatie vertegenwoordigt alleen al bijna €100 miljard per jaar aan goederenhandel[44], nog afgezien van de omvangrijke dienstenhandel. De
Verenigde Staten (VS) behoren tot de belangrijkste handels- en afzetmarkten van Nederland. Een handelsconflict met de VS kan Nederland daarom miljarden euro’s aan handel en economische activiteit raken. De aan het woord zijnde leden vragen u aan te geven of het beoogde doel van de sancties in verhouding staat tot de schade die een handelsconflict met de VS oplevert. Is hier rekening mee gehouden?

Met het Tijdelijk sanctiebesluit geeft het kabinet nadere invulling aan de internationale verplichting om niet bij te dragen aan de instandhouding van de

---

[42] UNGA A/80/356 en UNCTAD/GDS/APP/2026/1.

[43] Anti-Boycott Act of 2018, 50 U.S.C. § 4841(1) (2018).

[44] Hoeveel goederenhandel was er in 2024 tussen Nederland en de VS? - Nederland in cijfers 2025 | CBS

onrechtmatige situatie in de door Israël bezette gebieden. Deze lezing is ook met de VS gedeeld. Mogelijke tegenreacties van andere overheden worden overwogen, maar zijn niet automatisch een doorslaggevende factor. In het geval van de VS is de handelsrelatie verankerd in de Turnberry Deal, dat een kader biedt voor trans-Atlantische handel en een plafond stelt aan Amerikaanse heffingen op Europese producten. In gesprekken met de VS krijgt Nederland op alle niveaus de bevestiging dat de VS gecommitteerd blijven aan de afspraken uit de Turnberry Deal. Het ligt niet in de lijn der verwachtingen dat het Tijdelijk sanctiebesluit daar verandering in zal brengen.

10. Om te bepalen uit welk gebied verkregen of geproduceerde goederen voortkomen, wordt gebruikgemaakt van de EU-postcodelijst. Sommige dorpen, zoals Kiryat Luza liggen niet in Area C, maar in Area B, terwijl ze wel dezelfde postcode hebben als een nabijgelegen Israëlische nederzetting. Hoe voorkomt u dat ook Palestijnse producenten worden geraakt die niet in een Israëlische nederzetting zijn gevestigd, maar wel een postcode delen met een omliggende nederzetting?

Producten, zoals producten van Palestijnse producenten, die niet afkomstig zijn uit onrechtmatige Israëlische nederzettingen, ondanks het feit dat het gebied waar zij verkregen of geproduceerd zijn dezelfde postcode heeft als een onrechtmatige nederzetting, vallen niet onder het Tijdelijk sanctiebesluit. Er is in dat geval immers geen sprake van een situatie waarin Israël in strijd met internationaal recht (een gedeelte van) zijn eigen burgerbevolking heeft overgebracht naar de gebieden die het sinds 5 juni 1967 bezet. Voor goederen/producten die afkomstig zijn uit een dergelijke locatie kan bij invoer in Nederland een verklaring worden afgegeven dat de goederen niet afkomstig zijn uit een onrechtmatige nederzetting in de door Israël bezette gebieden, die op grond van artikel 3 van het Tijdelijk sanctiebesluit wordt vereist.

Vragen en opmerkingen van het lid van de Fractie-Beukering
Aanleiding
Het lid van de Fractie-Beukering heeft kennisgenomen van het sanctiebesluit betreffende goederen uit de betwiste gebieden en van de daarover gevoerde gedachtewisseling in de Tweede Kamer. Dit lid wenst de regering in het bijzonder te bevragen op rechtszekerheid, uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid, doelmatigheid, proportionaliteit en de staatsrechtelijke grondslag van de maatregel.

1. Rechtszekerheid voor burgers en particuliere aankopen
Het lid van de Fractie-Beukering vraagt u exact uiteen te zetten hoe een Nederlandse particulier die tijdens een bezoek aan bijvoorbeeld Jeruzalem, de Westelijke Jordaanoever of de Golanhoogten een souvenir, religieus voorwerp of ander product koopt, redelijkerwijs vooraf moet kunnen vaststellen of de aankoop en het meenemen daarvan naar Nederland onder het sanctiebesluit vallen? Welke onderzoeksplicht rust daarbij op de burger? Hoe moet deze burger de precieze geografische herkomst van een product kunnen verifiëren, en acht u dit verenigbaar met de eisen van rechtszekerheid, kenbaarheid en voorzienbaarheid, mede wanneer overtreding sanctioneerbaar is?

Als een Nederlandse particulier tijdens een bezoek aan Israël of de door Israël bezette gebieden een product koopt, is dat niet in strijd met het Tijdelijk sanctiebesluit. Wel is het verboden onder het sanctiebesluit om producten afkomstig uit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden binnen te brengen in Nederland.
Het Tijdelijk sanctiebesluit is gepubliceerd en de reikwijdte van het verbod is gekoppeld aan objectieve geografische criteria. Van een particulier die bewust

goederen aanschaft in de bezette gebieden, mag worden verwacht dat hij rekening houdt met de mogelijkheid dat deze afkomstig zijn uit een onrechtmatige nederzetting. Dit brengt met zich een redelijke mate van zorgvuldigheid, waarbij van een particulier kan worden verwacht dat hij, bij invoer naar Nederland, zich redelijkerwijs informeert over de herkomst van die goederen en nagaat of het verbod van toepassing is. Het EHRM aanvaardt dat van een burger kan worden verlangd dat hij zich nader informeert (eventueel door middel van juridisch advies) over de reikwijdte van een strafrechtelijke norm, zolang de strafbaarheid redelijkerwijs kenbaar is en dat de omstandigheden van het geval er soms toe kunnen leiden dat van de betrokkene extra zorgvuldigheid kan worden verwacht (zie *Cantoni t. Frankrijk*, 1996, § 35).

Gelet hierop voldoet het Tijdelijk sanctiebesluit ook ten aanzien van particulieren aan de eisen van rechtszekerheid, kenbaarheid en voorzienbaarheid. Conform de motie Van Baarle (Kamerstukken 23 432, nr. 781), is extra ingezet op communicatie over de gevolgen van het Tijdelijk sanctiebesluit. Zo zijn zowel bij de RvO als bij de Douane speciale websites ingericht over de maatregel, wordt in de reis-app van het ministerie van Buitenlandse Zaken informatie verstrekt aan reizigers uit Israël, en worden passagiers op Nederlandse luchthavens vanuit Israël via informatieborden gewezen op de nationale maatregelen en de consequenties daarvan voor reizigers.

2. Uitvoerbaarheid, handhaving en bewijslast
Welke concrete controles zullen de Douane, het Openbaar Ministerie en eventuele andere betrokken instanties uitvoeren om de geografische oorsprong van goederen vast te stellen? Hoe vindt handhaving plaats wanneer goederen via een andere EU-lidstaat Nederland binnenkomen? Wie draagt in de verschillende situaties de bewijslast, welke bewijsstandaard wordt gehanteerd en hoe voorkomt u dat burgers of ondernemingen feitelijk worden belast met een moeilijk of onmogelijk uitvoerbare herkomstverificatie?

Bij het EU-grensoverschrijdend goederenverkeer wordt de nationale maatregel door de Douane meegenomen in de regelingen waarop de Douane oorsprong controleert. Wanneer een product via de EU-binnengrens binnenkomt, valt het onder de aankoop- en verkoopverboden, waarop de FIOD op basis van aanwijzingen zal controleren. Bij controle wordt gebruik gemaakt van de oorsprongsindicatie op de invoer documenten, de verklaring die importeurs moeten afgeven dat het product niet onder de verboden valt en de EU-postcodelijst. De bewijslast ligt bij de importeurs bij invoer, de aankoper bij het aankoopverbod en de verkoper bij het verkoopverbod. Zij zijn verplicht het administratieve bewijs te bewaren waaruit blijkt dat het product niet geheel of gedeeltelijk afkomstig of verkregen is uit een onrechtmatige nederzetting. Zoals in de Nota van Toelichting uiteen is gezet, is de verwachting dat de administratieve last beperkt is. Importeurs die uit deze gebieden importeren dienen reeds op de hoogte te zijn van de afkomst van de producten, en of deze oorsprong hebben in een onrechtmatige nederzetting.

3. Kosten en doelmatigheid
Dit lid vraagt u de jaarlijkse waarde en omvang te kwantificeren van de goederenstroom die door het Nederlandse verbod daadwerkelijk wordt getroffen. Daarnaast ontvangt dit lid graag daartegenover, uitgesplitst per betrokken uitvoeringsorganisatie, de geraamde incidentele en structurele kosten voor uitvoering, toezicht, controle, opsporing en eventuele vervolging. Hoe beoordeelt u op basis van deze cijfers de doelmatigheid van de maatregel en welke verhouding tussen maatschappelijke kosten en beleidsmatig effect acht u aanvaardbaar?

Het is niet mogelijk om een concrete inschatting te maken van de goederenstroom die onder de handelsmaatregel valt. Zoals is toegelicht in de lijst van 136 vragen en antwoorden naar aanleiding van het Tijdelijk sanctiebesluit (Kamerstukken II, 2025-26026, 23432, nr. 774) kan geschat worden dat de waarde van de import van goederen waarschijnlijk enkele tientallen miljoenen euro's bedraagt.[45]
Er zijn geen additionele financiële gevolgen van de maatregelen voor de Rijksoverheid. Zowel de Douane als de FIOD zullen de maatregelen handhaven binnen de huidige capaciteit.

4. Effectiviteit, evaluatie en risico van symboolpolitiek
Welk concreet, meetbaar en aan de Nederlandse maatregel toerekenbaar effect op de economische levensvatbaarheid van de betreffende nederzettingen, en uiteindelijk op het beleid dat de regering met deze maatregel wil beïnvloeden, verwacht u? Welke indicatoren en nulmeting worden gebruikt om dit effect te beoordelen? Op welk moment en aan de hand van welke criteria concludeert de regering dat het sanctiebesluit in de ogen van dit lid onvoldoende effectief is? Bent u bereid de maatregel in dat geval te wijzigen of in te trekken? Hoe voorkomt u dat een moeilijk handhaafbare maatregel met een zeer beperkte goederenstroom in de praktijk hoofdzakelijk een politieksymbolisch karakter krijgt?

Het kabinet onderkent dat de handhaving van de maatregel tegen grenzen aan zal lopen.[46] Deze zijn er enerzijds in gelegen het feit dat Nederland onderdeel uitmaakt van de interne markt van de EU. Anderzijds zijn deze gelegen in het feit dat er voor oorsprongsverificatie samenwerking nodig is van het land van oorsprong en Israël fundamenteel anders aankijkt naar de status van de gebieden. Het kabinet heeft de doelmatigheid, doeltreffendheid, proportionaliteit, uitvoerbaarheid en regeldruk van de maatregel zorgvuldig afgewogen. De douanemaatregel (invoerverbod) is gecombineerd met markttoezichtmaatregelen (aankoopverbod, verkoopverbod en verbod op tussenhandeldiensten) en een omzeilingsverbod om de handhavingsmogelijkheden te maximaliseren.
Met de maatregel geeft het kabinet nadere invulling aan de internationale verplichting om niet bij te dragen aan de instandhouding van de onrechtmatige situatie in de door Israël bezette gebieden. In beginsel is de maatregel drie jaar geldig.
Een jaar na inwerkingtreding van de maatregel zal een evaluatie uitgevoerd worden, waarin onder meer gekeken zal worden naar de handhaafbaarheid van de maatregel.

5. Proportionaliteit en onbedoelde gevolgen
Hebt u vooraf onderzocht in hoeverre het verbod naast de beoogde doelgroep ook Palestijnse/Arabische, christelijke, Druzische en andere lokale ondernemers, producenten en werknemers raakt die in de betrokken gebieden legitieme economische activiteiten verrichten? Zo ja, kunt u deze impactanalyse en de daarbij gehanteerde aannames aan de Kamer verstrekken? Zo nee, hoe kunt u zonder een dergelijke analyse onderbouwen dat de maatregel proportioneel is en dat mogelijke economische neveneffecten voor derden in redelijke verhouding staan tot het beoogde beleidsdoel?

De maatregel is gericht op onrechtmatige Israëlische nederzettingen in bezet gebied en het geven van nadere invulling aan de Nederlandse internationaalrechtelijke verplichting om niet bij te dragen aan deze onrechtmatige situatie. De afbakening in het Tijdelijk sanctiebesluit richt zich op de mogelijke oorsprong van goederen uit een onrechtmatige nederzetting in door Israël bezette gebieden, niet op

[45] Vraag 77, Kamerstuk 23 432, nr. 749, De situatie in het Midden-Oosten | Tweede Kamer der Staten-Generaal
[46] Kamerstuk 23 432, nr. 749.

bevolkingsgroepen of de nationaliteit of religieuze overtuigingen van exporteurs of producenten. Omdat het niet mogelijk is de goederenstromen vanuit de bezette gebieden naar Nederland te identificeren, is er geen impactanalyse uitgevoerd. Het kabinet kan niet geheel uitsluiten dat gemeenschappen in locaties niet zijnde onrechtmatige nederzettingen geraakt worden door de maatregel. Wel is duidelijk, blijkens onderzoek van de VN (A/80/356 en UNCTAD/GDS/APP/2026/1), dat de Israëlische bezetting van de Palestijnse Gebieden een zeer negatieve impact heeft op de Palestijnse economie. De totale economische kosten voor de Palestijnse economie van de bezetting gerelateerde maatregelen tussen 2000 en 2024 worden geschat op 212,2 miljard dollar. Dat is ruim negentien keer het BBP van de Palestijnse economie in 2024.[47]

6. Rechtmatigheid en staatsrechtelijke grondslag
Dit lid ontvangt graag een nadere motivering waarom, voor een maatregel die rechtstreeks verplichtingen voor burgers en ondernemingen schept en waarvan overtreding sanctioneerbaar kan zijn, regeling bij algemene maatregel van bestuur op grond van de Sanctiewet staatsrechtelijk toereikend en aangewezen is. Welke afweging is gemaakt tussen deze route en regeling bij formele wet, met de daarbij behorende volledige parlementaire behandeling? Welke onafhankelijke juridische toetsing heeft vooraf plaatsgevonden op onder meer rechtszekerheid, proportionaliteit en verenigbaarheid met nationaal, Europees en internationaal recht. Dit lid vraagt u de relevante adviezen aan de Kamer te doen toekomen.

De Sanctiewet 1977 bevat reeds de wettelijke grondslag om, ter uitvoering van internationale besluiten, aanbevelingen en afspraken, beperkingen vast te stellen voor de betrekkingen met bepaalde staten of gebieden. De Sanctiewet 1977 bepaalt dat bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) regels kunnen worden gesteld ter voldoening aan verdragen, besluiten of aanbevelingen van organen van volkenrechtelijke organisaties met betrekking tot de handhaving of het herstel van de internationale vrede en veiligheid of de bevordering van de internationale rechtsorde. Het IGH-advies van 19 juli 2024, VNVR-resolutie 465 (1980), VNVR-resolutie 497 (1981) en AVVN-resoluties ES-10/24 en A-79/90 vormen als zodanig de grondslag voor dit sanctiebesluit.
De wijze waarop hieraan uitvoering is gegeven is met voldoende waarborgen omkleed, zoals advisering door de Afdeling advisering van de Raad van State en regeling van parlementaire betrokkenheid bij de vaststelling van dit sanctiebesluit in artikel 6, tweede lid, van de Sanctiewet 1977.
De juridische onderbouwing van het Tijdelijk sanctiebesluit is weergegeven in de nota van toelichting, specifiek in de paragrafen 3 (hoofdlijnen van het sanctiebesluit), 5 (verhouding tot hoger recht) en 6 (verhouding tot nationaal recht). De Afdeling advisering van de Raad van State heeft hierover geen adviesopmerkingen gemaakt.

Toelichting op de gekozen invalshoek van het lid van Fractie-Beukering
De door dit lid gestelde vragen richten zich bewust op de klassieke toetsende rol van de Eerste Kamer: de juridische houdbaarheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de regeling, de verhouding tussen kosten en effect, de proportionaliteit van mogelijke neveneffecten en de kwaliteit van de gekozen wettelijke grondslag. Daarmee wordt aangesloten op, maar niet uitsluitend herhaald wat in de Tweede Kamer reeds aan de orde is gesteld.

[47] Economic costs of the Israeli occupation for the Palestinian people | UN Trade and Development (UNCTAD)

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.